

ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про академічну доброчесність Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України (далі – Інституту) визначає принципи, норми та правила академічної доброчесності, яких зобов'язані дотримуватися:

- наукові працівники;
- аспіранти та докторанти;
- інші учасники освітнього та наукового процесів в Інституті.

1.2. Це Положення розроблено відповідно до та з урахуванням положень таких нормативно-правових актів: Закон України «Про освіту» (стаття 42 «Академічна доброчесність»); Закон України «Про вищу освіту» (статті 6, 32, 62, щодо стандартів вищої освіти, внутрішньої системи забезпечення якості та академічну доброчесність); Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (норми щодо наукової етики, відповідальності за недоброчесну наукову практику та вимог до результатів досліджень); Закон України «Про авторське право і суміжні права» (у частині захисту прав інтелектуальної власності та недопущення плагіату); Закон України про академічну доброчесність (№ 10391 від 18 грудня 2025 р.); Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (у частині вимог до якості підготовки, атестації та відповідальності здобувачів); Стратегія розвитку доброчесності в освіті на 2026-2023 рр.; Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 «Про порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради» (у частині дотримання вимог академічної доброчесності при атестації та захисті дисертацій); Наказ МОН України від 08.02.2022 № 130 «Про затвердження Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (у частині вимог до доброчесності під час оцінювання результатів навчання); Методичні рекомендації МОН України щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах освіти (у частині профілактики порушень, формування культури доброчесності та процедур реагування), «Етичного кодексу вченого», затвердженого загальними зборами НАН України 15.04.2009 р. Внутрішні нормативні документи Інституту: Положення про організацію Освітньої діяльності; Освітньо-наукова програма «Біологія (Біофізика; Фізіологія людини та тварин; Патологічна фізіологія)»; «Про порядок визнання результатів навчання учасників освітнього процесу ІФ ім. О.О. Богомольця НАН України, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті»; інші локальні нормативні акти Інституту.

1.3. Положення розроблене з метою запобігання, поширення та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних наукових роботах на здобуття ступеня доктора філософії, доктора наук, а також наукових видань та наукових результатів працівників Інституту, задля дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й оригінальності під час створення авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.4. В Інституті відслідковуються порушення академічної доброчесності, фіксується інформація про випадки академічного або інших видів плагіату. Обов'язковій перевірці підлягають рукописи дисертаційних робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (кандидата наук) та доктора наук, які мають намір захищати дисертаційну роботу у Спеціалізованій вченій раді Інституту або у спеціалізованих разових радах, сформованих в Інституті.

ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Інститут не призначає додаткову перевірку наукових результатів та наукових видань аспірантів/докторантів та працівників Інституту, які опубліковано в авторитетних спеціалізованих виданнях, де передбачені їх перевірка на науковий плагіат, ретельне рецензування та експертна оцінка.

1.5. Контроль за недопущенням наявності академічного або інших видів плагіату у текстах кваліфікаційних робіт (дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії або доктора наук) покладено на наукових керівників /наукових консультантів, а також на рецензентів вищезгаданих робіт та їх опонентів.

1.6. Різновиди академічного плагіату:

- відтворення в тексті опублікованого наукового результату без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

1.7. У разі внесення змін до законодавства України або нормативних документів НАН України, що регулюють питання академічної доброчесності, це Положення застосовується в частині, що не суперечить таким змінам.

1.8. Положення є складовою внутрішньої системи забезпечення якості наукової та освітньої діяльності Інституту.

2. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність в Інституті ґрунтується на таких принципах:

- чесність і достовірність результатів досліджень;
- прозорість методів, даних і джерел;
- відповідальність за наслідки наукової діяльності;
- повага до авторства та інтелектуальної власності;
- недискримінація і академічна свобода;
- нульова толерантність до плагіату, фабрикації та фальсифікації.

3. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВІЙ ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Наукові працівники зобов'язані:

- забезпечувати оригінальність і достовірність результатів;
- коректно оформлювати цитування та самоцитування;
- запобігати конфлікту інтересів;
- не допускати фабрикації та фальсифікації даних;
- дотримуватися принципів біоетики при роботі з об'єктами досліджень.

ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

3.2. Аспіранти і докторанти зобов'язані:

- самостійно виконувати освітні та наукові завдання;
- дотримуватися вимог до академічної доброчесності під час підготовки публікацій і дисертацій;
- нести персональну відповідальність за зміст поданих робіт.

4. ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Порушеннями академічної доброчесності є (ст. 42 Закону «Про освіту»):

- академічний плагіат;
- самоплагіат;
- фабрикація даних;
- фальсифікація даних;
- обман, списування;
- необ'єктивне оцінювання;
- неправомірний вплив на результати атестації.
- недоброчесне використання ШІ

5. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ І НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1. Використання інструментів штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітній та науковій діяльності в Інституті допускається, за умов дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та відповідальності. Особи, які використовують інструменти ШІ, несуть повну відповідальність за зміст, достовірність та оригінальність результатів, поданих як власні.

5.2. Допускається використання ШІ для:

- мовного редагування, перекладу та стилістичного покращення текстів;
- підготовки чернеток, планів, структур документів;
- аналізу даних, програмування, візуалізації — за умов перевірки результатів;
- пошуку ідей, формування гіпотез, генерації прикладів;
- навчальних і допоміжних цілей.

За таких умов ШІ не вважається співавтором, а його використання не звільняє від відповідальності автора.

5.3. Забороняється використання ШІ :

- подання згенерованого ШІ тексту, результатів або коду як повністю власної роботи без належного зазначення;
- використання ШІ для фабрикації або фальсифікації даних;
- автоматичне генерування наукових висновків без критичної перевірки;
- використання ШІ з метою обходу процедур оцінювання, атестації чи перевірки на плагіат;
- використання ШІ для створення фальшивих зображень, графіків або результатів експериментів.

5.4. Використання ШІ підлягає декларуванню, якщо воно:

ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

- суттєво вплинуло на зміст тексту;
- використовувалося для аналізу даних або підготовки результатів;
- застосовувалося під час підготовки дисертацій, публікацій, звітів.

5.5. Форма та обсяг декларування визначаються внутрішніми документами Інституту або вимогами відповідного видання/проекту.

5.6. Порухення правил використання ІІІ розглядається як порушення академічної доброчесності та тягне за собою відповідальність відповідно до цього Положення.

6. ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ

6.1. Запобігання порушенням академічної доброчесності здійснюється шляхом:

- інформування та навчання;
- перевірки робіт на плагіат;
- експертизи досліджень Комісією з наукової етики;
- функціонування апеляційних процедур.

6.2. Перевірка на плагіат має бути здійснена до подання письмової заяви про утворення разової ради до Вченої ради Інституту, здобувач має звернутись з письмовою заявою на ім'я директора Інституту щодо ініціювання перевірки дисертаційної роботи на наявність академічного або інших видів плагіату. Протягом 5 робочих днів уповноважена особа Інституту проводить перевірку кваліфікаційної роботи на предмет присутності академічного або інших видів плагіату.

6.3. Перевірка рукописів монографій, підручників та інших видів наукових видань та/або наукових результатів щодо дотримання правил академічної доброчесності проводиться відповідальною особою Інституту протягом 5 робочих днів з подальшим наданням звіту директору Інституту. Підставою для перевірки є відповідні заяви авторів. Якщо наукове видання та/або наукового результат проходить перевірку, рішення щодо рекомендації до друку приймається колегіально Вченою радою Інституту.

6.4. Алгоритм та результати перевірки тексту рукопису визначаються Порядком перевірки на академічний плагіат рукописів дисертацій, статей та монографій, підготовлених в Інституті фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України.

7. ОРГАНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

7.1. В Інституті функціонують:

- Уповноважена особа для перевірки робіт;
- Комісія з наукової етики;
- апеляційні комісії, що створюються наказом директора;
- Вчена рада Інституту.

7.2. Комісія з наукової етики:

- розглядає випадки порушень;
- надає рекомендації дирекції та Вченій раді.

**ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ

8.1. За порушення академічної доброчесності можуть застосовуватися заходи академічної відповідальності, передбачені законодавством України та нормативними актами НАН України, зокрема Етичного кодексу вченого, затвердженого загальними зборами НАН України 15.04.2009 р., Статуту Інституту.

8.2. Заходи відповідальності не мають карального характеру, а спрямовані на:

- відновлення академічної доброчесності;
- запобігання повторним порушенням;
- захист репутації Інституту.

8.3. До основних видів відповідальності належать:

- відмова у наданні рекомендації до друку, або відправлення цих матеріалів на доопрацювання з подальшою повторною перевіркою, якщо текст рукопису не пройшов перевірку.
- відмова у захисті кваліфікаційної роботи, якщо текст рукопису не пройшов перевірку
- розгляд Вченою радою Інституту питання щодо доцільності подальшого перебування даної особи у аспірантурі/ докторантурі.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Положення затверджується Вченою радою Інституту та вводиться в дію наказом директора.

9.2. У разі змін законодавства України або нормативних актів НАН України Положення застосовується в частині, що їм не суперечить.

ДОДАТОК 1

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність

Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, яких мають дотримуватися учасники освітнього та наукового процесів з метою забезпечення довіри до результатів навчання і наукових досліджень.

Академічний плагіат

Оприлюднення (повністю або частково) чужих ідей, текстів, результатів досліджень чи інших об'єктів інтелектуальної власності без належного посилання на автора або джерело.

Самоплагіат

Повторне використання автором власних раніше оприлюднених текстів, результатів або ідей без належного посилання та з поданням їх як нових.

Фабрикація

Вигадування або створення неіснуючих даних, результатів, експериментів чи спостережень та подання їх як отриманих у ході наукового або освітнього процесу.

Фальсифікація

ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Навмисна зміна, відбір, спотворення або маніпуляція реальними даними, методами чи результатами з метою викривлення наукових висновків.

Обман

Надання завідомо неправдивої інформації або приховування істотних фактів з метою отримання неправомірної переваги в освітньому чи науковому процесі.

Списування

Використання сторонньої допомоги, матеріалів або інформації під час виконання навчальних чи атестаційних робіт без дозволу та без зазначення джерела.

Необ'єктивне оцінювання

Свідоме завищення або заниження результатів оцінювання, зумовлене особистою зацікавленістю, упередженістю або конфліктом інтересів.

Конфлікт інтересів

Ситуація, у якій приватні інтереси особи можуть впливати або створювати враження впливу на об'єктивність, неупередженість чи незалежність її рішень або дій.

Фабрикація авторства (гостьове / подарункове авторство)

Неправомірне включення до списку авторів осіб, які не зробили суттєвого інтелектуального внеску у створення наукової роботи, або виключення осіб, які такий внесок зробили.

Порушення біоетики

Недотримання етичних норм під час проведення досліджень з використанням живих організмів, біологічного матеріалу, екосистем або біотехнологічних методів.

Академічна відповідальність

Сукупність заходів впливу, що застосовуються до особи за порушення академічної доброчесності відповідно до законодавства України та внутрішніх нормативних актів Інституту.

Перевірка на плагіат

Процедура аналізу текстових матеріалів з використанням програмних засобів та/або експертної оцінки з метою виявлення запозичень без належного посилання.

Апеляція

Письмове звернення особи щодо перегляду рішення, прийнятого за результатами розгляду можливого порушення академічної доброчесності.

Штучний інтелект (ШІ)

Програмні системи та алгоритми, здатні автоматично генерувати тексти, зображення, код, аналітичні результати або інші матеріали на основі навчальних даних.

Допоміжне використання ШІ

Застосування ШІ для редагування, перекладу, аналізу або підтримки роботи автора без передачі ШІ функції створення остаточного наукового результату.

Недоброчесне використання ШІ

Використання ШІ з метою обману, приховування реального авторства, фабрикації або фальсифікації результатів, а також обходу процедур академічного контролю.

Декларування використання ШІ

**ІНСТИТУТ ФІЗІОЛОГІЇ ім. О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

Добровільне або обов'язкове зазначення факту використання інструментів ШІ у підготовці наукових або освітніх матеріалів.

Примітка: *терміни, не визначені цим Глосарієм, вживаються у значеннях, установлених законодавством України та нормативними документами Національної академії наук України.*